

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

28

YASAMA YILI

4

SIRA SAYISI: 264

İstanbul Milletvekili Numan Kurtulmuş'un Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi (2/2994) ve Dışişleri Komisyonu Raporu

Not: Bu Sıra Sayısına; elektronik ortamda
<https://www.tbmm.gov.tr/yasama/komisyon-raporlari>
internet adresindeki sorgu sayfası üzerinden erişilebilmektedir.

Kanunlar ve Kararlar Başkanlığı

İÇİNDEKİLER

Sayfa

- **2/2994 Esas Numaralı Teklifin**
 - TBMM Başkanlığına Sunuş Yazısı 4
 - Genel Gerekçesi 4
- **Cumhurbaşkanlığı Tezkeresi** 5
- **Dışişleri Komisyonu Raporu** 6
- **Muhalefet Şerhi** 10
- **Teklif Metni** 11
- **Dışişleri Komisyonunun Kabul Ettiği Metin** 11
- **Anlaşma Metni** 12

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Gelen Kâğıtlar Listesi'nde yayımlanan 1595206 evrak numaralı "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması"nın onaylanmasının uygun bulunduğuna dair kanun teklifi ve gerekçesi ekte sunulmuştur.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Numan Kurtulmuş

İstanbul

HAVALE EDİLDİĞİ KOMİSYONLAR (2/2994)	
ESAS	Dışişleri Komisyonu
TALİ	Milli Savunma Komisyonu

GENEL GEREKÇE

23 Ekim 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması" ile egemenlik, eşitlik, karşılıklı saygı temelinde ve ulusal mevzuat ile uluslararası kurallara uygun olarak ikili askeri ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulması, Taraflar arasında askeri iş birliği sağlanması ve geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Söz konusu Anlaşma ile tatbikat/egitimlere veya ortak tatbikatlara katılım sağlanması; savunma sanayi; askeri iş birliği ve temas ziyaretleri; askeri istihbarat değişimi; lojistik iş birliği; askeri tıp ve sağlık hizmetleri; muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma; barışı koruma ve insani yardım harekâtı; haritacılık ve hidrografi; mesleki gelişim amaçlı personel değişimi; askeri bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarında bilgi ve tecrübe paylaşımı; el yapımı patlayıcılarla mücadele, patlayıcı madde imhası ve mayın faaliyetlerine ilişkin iş birliği, eğitim, bilgi ve tecrübe değişimi; doğal afet ve acil durum harekâtı kapsamında eğitim, bilgi ve tecrübe paylaşımı ile Anlaşmada belirtilen diğer konularda iki ülkenin silahlı kuvvetleri arasında iş birliğinin geliştirilmesi öngörülmektedir.

T.C.

Cumhurbaşkanlığı

Sayı: Z-90666677-599-287012

7 Mart 2025

Konu: Anlaşma

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

23 Ekim 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması"nı Anayasanın 90 ıncı maddesi gereğince onaylanması uygun bulunmak üzere ilişikte bilgilerinize sunarım.

Recep Tayyip ERDOĞAN

Cumhurbaşkanı

Dışışleri Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi

Dışışleri Komisyonu

03/04/2026

Esas No: 2/2994

Karar No: 187

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

2/2994 esas numaralı, “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulunduğuna Dair Kanun Teklifi” Komisyonumuzun 01/04/2026 tarihinde yaptığı 21’inci toplantısında görüşülmüş ve kabul edilmiştir.

Raporumuz, Genel Kurulun onayına sunulmak üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile arz olunur.

1. Giriş

Cumhurbaşkanlığınca 07/03/2025 tarihinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulan Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması, 11/03/2025 tarihinde İstanbul Milletvekili Numan KURTULMUŞ imzasıyla “Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşmasının Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanun Teklifi” olarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına sunulmuştur. 2/2994 esas numaralı Kanun Teklifi, 11/03/2025 tarihinde esas komisyon olarak Komisyonumuza, tali komisyon olarak Milli Savunma Komisyonuna havale edilmiştir.

Teklif, Komisyonumuzun 28’inci Yasama Dönemi 01/04/2026 tarihli 21’inci toplantısında Dışişleri Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı yetkililerinin de katılımlarıyla görüşülmüştür.

2. Teklifin İçeriği

Komisyonumuza havale edilen metinler incelendiğinde Teklif ile, Türkiye Cumhuriyeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti arasında ikili askerî ilişkilerin hukuki zemininin oluşturulmasını, askerî iş birliği sağlanmasını ve geliştirilmesini öngören Anlaşma’nın onaylanmasının uygun bulunmasının amaçlandığı görülmektedir.

3. Komisyon Görüşmeleri

Komisyonumuzda Teklifin tümü üzerinde yapılan görüşmelerde¹;

Dışişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Kemal BOZAY tarafından;

Anlaşma’nın 23 Ekim 2024’te İstanbul’da imzalandığı,

Kuzey Makedonya’nın, çok yakın özel ilişkilere sahip olduğumuz bir Balkan ülkesi olduğu ve iki ülke arasında daha önceden yapılan anlaşmaların da bulunduğu,

Kuzey Makedonya’nın 2020 yılında NATO üyesi olduğu,

Anlaşma’nın askerî, eğitim öğretim, savunma sanayisi, askerî istihbarat, lojistik, askerî tıp ve sağlık hizmetleri, muhabere, elektronik, barışı koruma ve insani yardım hareketleri, arama ve kurtarma, askerî tarih, sosyal, kültürel faaliyetler ve spor faaliyetleri alanlarında iş birliğini artıracığı,

Kuzey Makedonya’yla savunma sanayi alanında da artan bağlantıların bulunduğu, bu bağlantıların ortak yatırımlara kadar uzandığı,

Makina ve Kimya Endüstrisi ile Kuzey Makedonya’daki ATS firması arasında bir ortaklık kurulduğu,

TUSAŞ ve ASELSAN başta olmak üzere ülkemiz firmaları açısından iş potansiyelinin mevcut olduğu,

Kuzey Makedonya’nın helikopter ihtiyaçlarının GÖKBAY helikopterlerle ve hafif piyade tabur ihtiyaçlarının da savunma sanayi firmalarımız tarafından karşılanmakta olduğu,

Kuzey Makedonya’nın, komşularının Kosova, Arnavutluk, Sırbistan, Bulgaristan ve Yunanistan olması bakımından çok kritik bir bölgede ve geçiş noktasında bulunduğu,

Söz konusu ülkede çok sayıda yatırımımızın yanı sıra şirketlerimizin, bankamızın ve okullarımızın da bulunduğu,

Anlaşma’nın, her alanda artan ihtiyaçları savunma sanayi ve askerî iş birliği alanında da tahkim edilmesi bakımından önemli bir anlaşma olduğu,

ifade edilmiştir.

¹ Komisyonun toplantı tutanaklarına aşağıdaki bağlantı adresinden ulaşılabilir:

<https://www.tbmm.gov.tr/Tutanaklar/TutanakGoster/5386>

Komisyon üyesi tarafından:

Avrupa ülkeleri tarafından tercih edilen “Batı Balkan” tanımının Türkiye tarafından nasıl değerlendirildiğine ilişkin olarak tevcih edilen soru, Dışişleri Bakan Yardımcısı Mehmet Kemal BOZAY tarafından cevaplandırılmış ve bu kapsamda;

Avrupa Birliği'nin ve bazı ülkelerin bu konudaki asıl amacının “Güneydoğu Avrupa ülkeleri” kavramını yerleştirmek olduğu, 1994'ten beri bu konuda mücadele ettikleri buna karşılık olarak Türkiye'nin “Balkan” kavramını kullanma konusunda kararlı olduğu,

“Balkan” isminin öz Türkçe bir coğrafi tanım olduğu ve orman kaplı sıradağ anlamına geldiği,

Avrupa Birliği'nin buradaki ülkeleri entegre etme ve üyeliğe alma sürecinde bu yönde zorlamalarda bulunduğu,

Asıl yapılması gerekenin bu kavramların altlarının bu tür anlaşmalarla doldurularak oradaki mevcudiyetimizi güçlendirmek olduğu,

ifade edilmiştir.

Komisyon Başkanı ve üyeleri tarafından:

Anlaşma'nın Balkanlardaki stratejik liderliğimizi tarihsel bir derinlikle pekiştirdiği,

Bugün, Balkanlardaki soydaşlarımızın bölgenin geleceğini inşa eden bir güç olarak varlıklarını sürdürmekte oldukları,

Kuzey Makedonya'da yaşayan Türk toplumunun bu ülkenin asli unsuru ve toplumsal huzurunun da en güçlü güvencesi olduğu,

Anlaşma'nın bölgedeki Türk varlığını, koruma müttefikimizi güçlendirme irademizin bir beyanı olarak görülebileceği,

Yerli ve millî gururumuz BORAN obüslerinin 2025 yılı haziran ayında Kuzey Makedonya ordusuna başarıyla teslim edilmesinin savunma sanayimizin müttefiklerimize sunduğu güvenin en somut örneği olduğu,

Türk mühendisliğinin bu başarısının bölgedeki caydırıcılığımızı teknolojik bir üstünlükle taçlandığı,

Balkan Barış Platformu gibi Türkiye'nin öncülüğünde kurulan mekanizmaların bölgesel sahiplenme vizyonumuzu tüm dünyaya ilan ettiği,

Anlaşma'nın, ordularımız arasındaki kardeşliği pekiştirerek Türkiye'nin Balkanlardaki istikrar sağlayıcı rolünü güçlendireceği,

“Batı Balkan” tanımına ilişkin olarak ise; tüm siyasi ve diplomatik platformlarda “Balkanlar” kavramının kullanılması konusunda ülkemizin ısrarcı olduğu, “Güneydoğu Avrupa “ kavramının da benzer şekilde bir dayatma ve küçültme amacı taşıdığı, Devletimizin de bu konudaki politikasının net bir şekilde “Batı Balkan” kavramının kullanılmaması yönünde olduğu ancak bu tür kavramların belirli bir süre sonra yavaş yavaş kavramsallaşma ihtimalinin bulunduğu, bu nedenle daha bilinçli olarak kendi kavramlarımızın coğrafi anlamda yeniden üretilmesinin ve çok daha uzun vadeli hedeflerle üniversiteler ve akademik camia başta olmak üzere diplomatik çevrelerde bunların daha aktif bir politikaya dönüştürülmesi gerektiği,

belirtilmiştir.

4. Teklif Metnine İlişkin Kabuller ve Değişiklikler

Teklif'in tümü üzerindeki görüşmelerin ardından Teklif ve gerekçesi Komisyonumuzca benimsenerek maddelerin görüşülmesine geçilmiştir.

Teklif'in 1'inci, 2'nci ve 3'üncü maddeleri ile tümü aynen kabul edilmiştir.

5. Genel Kurulda Temsil

İçtüzüğün 45'inci maddesi uyarınca, Teklif'in Genel Kuruldaki görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere Gaziantep Milletvekili Derya BAKBAK, Konya Milletvekili Ziya ALTUNYALDIZ, Ankara Milletvekili Ahmet Fethan BAYKOÇ, İstanbul Milletvekili Oğuz ÜÇÜNCÜ, Teklif ile ilgili özel sözcü olarak seçilmiştir.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
<i>Fuat Oktay</i>	<i>Mustafa Canbey</i>	<i>Ceyda Bölünmez Çankırı</i>
Ankara	Balıkesir	İzmir
Kâtip	Üye	Üye
<i>Derya Bakbak</i>	<i>Bilal Bilici</i>	<i>Ahmet Fethan Baykoç</i>
Gaziantep	Adana	Ankara
(Bu raporun özel sözcüsü)		(Bu raporun özel sözcüsü)
Üye	Üye	Üye
<i>Ceylan Akça Cupolo</i>	<i>Talih Özcan</i>	<i>Mahmut Rıdvan Nazırlı</i>
Diyarbakır	Düzce	Elâzığ
(Muhalefet şerhimiz vardır)		
Üye	Üye	Üye
<i>Kamil Aydın</i>	<i>Utku Çakırözer</i>	<i>Mehmet Güzelmansur</i>
Erzurum	Eskişehir	Hatay
Üye	Üye	Üye
<i>Derya Ayaydın</i>	<i>Sena Nur Çelik Kanat</i>	<i>Yunus Emre</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Seda Gören</i>	<i>Oğuz Kaan Salıcı</i>	<i>Namık Tan</i>
İstanbul	İstanbul	İstanbul
Üye	Üye	Üye
<i>Oğuz Üçüncü</i>	<i>Ziya Altunyaldız</i>	<i>Metin Ergun</i>
İstanbul	Konya	Muğla
(Bu raporun özel sözcüsü)	(Bu raporun özel sözcüsü)	

MUHALEFET ŞERHİ

“Türkiye ile Kuzey Makedonya Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması”, görünürde iki ülke arasındaki askeri ve teknik iş birliğini geliştirmeyi esas alıyor olsa da bölgesel barış, dış politikanın sivilleşmesi ve Balkanlar’ın tarihsel kırılğanlığı bağlamında bu anlaşma ve benzerlerinin bir bütün olarak derin riskler barındırdığı partimizce öngörülmektedir. Bu nedenle yasa teklifine aşağıdaki gerekçelerle muhalefet şerhimizi sunuyoruz;

Balkanlar, etnik ve inançsal fay hatlarının tarihsel olarak en gergin olduğu, 1990’larda yaşanan çok boyutlu ve ağır yıkımlara sebep olan savaşların travmalarını günümüzde değin tam anlamıyla atlatamamış bir coğrafyadır. Bugün halen Bosna-Hersek içindeki siyasi krizler ve Sırbistan-Kosova hattındaki periyodik gerilimler, bölgedeki barışın nasıl pamuk ipliğine bağlı olduğunu ortaya koymaktadır. Kuzey Makedonya, “NATO şemsiyesi” altında olsa bile, NATO’daki esnekleşme ve dağılma eğilimi özellikle Balkanlar’da ve Doğu Avrupa hattında yeni denklemlerin oluşmasına sebebiyet verebilir ve bu silahlanma politikaları ile güvenlikçi girişimler ve yeni istikrarsızlık alanları oluşabilir. DEM Parti olarak dış politikanın yürütülmesinde bölgesel kriz risklerini dikkate alarak sürdürülebilir barış odaklı adımların atılmasını ve de-militarizasyona önceliğin verilmesini savunmaktayız.

Böylesine hassas dengelerin bulunduğu Balkanlar’ın asli ihtiyacı; silahlanma yarışını hızlandıracak askeri paktlar, istihbarat paylaşım ağları veya savunma sanayii pazar arayışları değil; onarıcı adalet, demokratikleşme, ekonomik kalkınma ve halkların bir arada yaşamasını temel alan, sınırları anlamsızlaştıran sivil diplomasidir.

Anlaşma metninin içeriğine bakıldığında; ortak tatbikatlar, askeri istihbarat değişimi, savunma sanayii odaklı lojistik iş birliği, silah veya askeri teçhizat hibe ve satışı gibi başlıkların ön planda olduğu görülmektedir. Son yıllarda Türkiye’nin dış politikası giderek militarize olmakta; "savunma sanayisi ihracatı" diplomasinin ana unsuru haline getirilmektedir.

Kuzey Makedonya gibi bölgenin çok kültürlü ve kritik ülkelerinden biriyle kurulan ilişkilerin "askeri çerçeve" ve "silah/teçhizat hibesi" boyutuna indirgenmesi, bölgede barışı kurucu bir rol oynamaktan ziyade, hegemonya arayışlarına ve dolaylı bir askeri nüfuz rekabetine hizmet edecektir. Türkiye’nin bölgesel politikası çatışma ihtimallerini besleyen militarist faaliyetlerin artmasına zemin hazırlamamalı; aksine gerilimleri sönmülendiren, taraflar arası diyalogu teşvik eden bir eksende olmalıdır.

DEM Parti olarak bizler; sorunların çözümünde militarist yöntemleri, silahlanmayı ve güvenlikçi politikaları reddediyoruz. Balkan ülkeleriyle ve Kuzey Makedonya ile olan tarihsel, kültürel ve toplumsal bağlarımızın derinleştirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak bu bağların; askeri eğitimler, istihbarat operasyonları ve silah satışlarıyla değil; kültür, sanat, eğitim, çevre, iklim krizine karşı ortak mücadele ve ekonomik iş birliği anlaşmalarıyla kurulması halkların asıl faydasına olandır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle; Balkanlar’da yeni askeri kutuplaşmalara ve silahlanma eğilimlerine cesaret verebilecek, bölgenin kırılğan etnik ve siyasi yapısını hegemonik güç mücadelelerinin bir parçası haline getirme riski taşıyan ve Türkiye’nin güvenlikçi/militarist dış politika anlayışını tahkim etme potansiyelini barındıran bu anlaşmanın onaylanmasına karşı çıkıyor, **şerhimizi düşüyoruz.**

Ceylan Akça Cupolo

Diyarbakır

İSTANBUL MİLLETVEKİLİ
NUMAN KURTULMUŞ'UN TEKLİFİ

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
İLE KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÛMETİ ARASINDA ASKERİ ÇERÇEVE
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- (1) 23 Ekim 2024 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti Arasında Askerî Çerçeve Anlaşması"nın onaylanması uygun bulunmuştur.

MADDE 2- (1) Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 3- (1) Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.

DIŞİŞLERİ KOMİSYONUNUN
KABUL ETTİĞİ METİN

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ
İLE KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÛMETİ ARASINDA ASKERİ ÇERÇEVE
ANLAŞMASININ ONAYLANMASININ UYGUN
BULUNDUĞUNA DAİR KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- Teklifin 1'inci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2- Teklifin 2'nci maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3- Teklifin 3'üncü maddesi Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

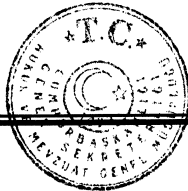
TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÛMETİ

İLE

**KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÛMETİ**

ARASINDA

ASKERİ ÇERÇEVE ANLAŞMASI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ İLE
KUZAY MAKEDONYA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ ARASINDA
ASKERİ ÇERÇEVE ANLAŞMASI**

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti Hükûmeti ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükûmeti (bundan böyle "Taraf" veya "Taraflar" olarak adlandırılacaklardır),

04 Nisan 1949 tarihli Kuzey Atlantik Andlaşması'nın, 19 Haziran 1951 tarihli Kuzey Atlantik Andlaşması'na Taraf Devletler Arasında Kuvvetlerin Statüsüne Dair Sözleşme (bundan böyle "NATO SOFA")nın ve Birleşmiş Milletler Şartı'nın amaç ve ilkelerine bağlılıklarını teyit ederek,

Tarafların egemenliği ve eşitliğine karşılıklı saygı temelinde çeşitli askerî alanlarda iş birliğinin, Tarafların ortak menfaatlerine ve ekonomik verimliliğine katkıda bulunacağını vurgulayarak,

Taraflar arasındaki mevcut dostane ilişkilerin, ulusal kanunlar, uluslararası kurallar ve anlaşmalar temelinde geliştirilmesi ihtiyacını belirterek,

Aşağıdaki hususlarda anlaşmaya varmışlardır:

**MADDE I
AMAÇ**

Bu Anlaşmanın amacı, MADDE IV'de belirtilen alanlarda, Taraflar arasındaki ilişkiler için bir çerçeve oluşturmak ve iş birliğini geliştirmektir.

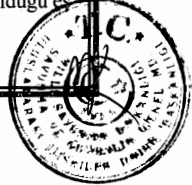
**MADDE II
KAPSAM**

Bu Anlaşma, MADDE IV'de belirtilen alanlarda personel, malzeme, teçhizat, bilgi ve tecrübe değişimi konularına uygulanır.

**MADDE III
TANIMLAR**

Bu Anlaşma'da kullanılan terimler aşağıdaki anlamları taşır:

- Gönderen Taraf:** Bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla Kabul Eden Tarafa personel, malzeme ve teçhizat gönderen Tarafı ifade eder.
- Kabul Eden Taraf:** Bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla ülkesinde Gönderen Tarafa ait personel, malzeme ve teçhizatı bulanan Tarafı ifade eder.
- Misafir Personel:** Taraflardan herhangi birinin bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla diğer Tarafa gönderdiği asker veya sivil personelini ifade eder.
- Misafir Öğrenci:** Gönderen Tarafın Silahlı Kuvvetlerinde görevlendirilmek üzere, Gönderen Tarafça, Kabul Eden Tarafın askerî okullarına veya Kabul Eden Tarafın belirleyeceği diğer öğretim kurumlarına eğitim almak için gönderilen öğrenciyi ifade eder.
- Yakınlar:** Misafir Personelin kendi ulusal mevzuatına göre bakmakla yükümlü olduğu eş ve çocuklarını ifade eder.

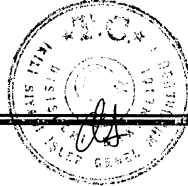
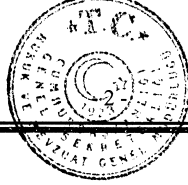

6. **Kıdemli Personel:** Bu Anlaşma kapsamında gönderilen askerî/sivil grubun faaliyetlerine nezaret etmeye yetkili, Gönderen Tarafın ulusal mevzuatına uygun olarak atanmış, Misafir Personel arasındaki en kıdemli kişiyi ifade eder.
7. **Hibe:** Bir malzeme veya hizmetin başlanmasını veya bedelsiz devrini ifade eder.
8. **Hizmet:** Taraflar arasında bu Anlaşmaya göre bir işin yapılması için verilecek eğitim, teknik bilgi, destek, geliştirme, bakım, onarım, kurtarma, imha, liman ve müşavirlik desteği ile mülkiyeti elde olmak kaydıyla tahsis edilebilecek kara, deniz ve hava araç, gereç, silahları, bina ve araziyi ifade eder.
9. **Lojistik Destek;** Mal ve hizmetlerin satışı, hibesi, mübadelesi, tahsisi, kiralınması, teknoloji transferi ve lisans verilmesini kapsar.
10. **Gizlilik Dereceli Bilgi ve Malzeme:** Ulusal güvenlik kapsamında koruma gerektiren resmî bilgi, belge ve malzemedir. Bu sebeple ulusal güvenlik sınıflandırması uygulaması ile düzenlenir. Bu bilgi sözlü, görsel, manyetik veya basılı şekilde olabilir veya Fikri Mülkiyet Hakları kapsamında bilgi içeren teknolojik veya cihaz formunda olabilir.

MADDE IV ASKERİ İŞ BİRLİĞİ ALANLARI

Taraflar arasında iş birliği aşağıdaki alanları kapsar:

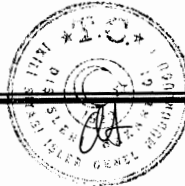
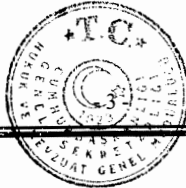
1. Askerî eğitim ve öğretim;
 - a. Askerî okul, eğitim ve öğretim merkezleri veya Kabul Eden Tarafın belirleyeceği diğer eğitim kurumlarında verilen eğitim, öğretim ve kurslar,
 - b. Askerî birlik, karargâh veya kurumlarda görev başı eğitimi,
 - c. Eğitim ve öğretim kurumları arasında karşılıklı/tek taraflı Misafir Personel, Misafir Öğrenci veya öğretim elemanı değişimi,
 - d. Eğitim ve öğretimin geliştirilmesine yönelik karşılıklı temas ziyaretleri ve bilgi alışverişi,
2. Tatbikat/eğitim/yarışma/müsabakalara veya ortak tatbikatlara fiili veya gözlemci olarak karşılıklı katılım sağlanması,
3. Savunma sanayi,
4. Silahlı Kuvvetler arasında askerî iş birliği ve temas ziyaretleri,
5. Silahlı Kuvvetlerin teşkilat yapısı, askerî birliklerin yapısı ve teçhizatı, personel yönetimi,
6. Askerî istihbarat değişimi,
7. Lojistik iş birliği, hibe ve lojistik sistemler,
8. Askerî tıp ve sağlık hizmetleri,
9. Muhabere, elektronik, bilgi sistemleri ve siber savunma,
10. Barışı koruma ve insani yardım harekâtı,
11. Askerî hukuk sistemleri konusunda bilgi değişimi,
12. Haritacılık ve hidrografi,

13. Mesleki gelişim amaçlı personel değişimi,
14. Misafir Personel, danışman veya birlik değişimi,
15. Askerî bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarına ilişkin bilgi ve tecrübe değişimi,
16. Bilimsel, sosyal, sportif ve kültürel etkinlikler,
17. El yapımı patlayıcılarla mücadele, patlayıcı madde imhası ve mayın faaliyetlerine ilişkin iş birliği, eğitim ve bilgi ve tecrübe paylaşımı,
18. Arama ve kurtarma,
19. Askerî tarih, arşiv, yayın/yayım ve müzecilik,
20. Doğal Afet ve Acil Durum Harekâtı kapsamında eğitim, bilgi ve tecrübe değişimi.

MADDE V UYGULAMA VE İŞ BİRLİĞİ ESASLARI

1. Tarafların ortak mutabakatına bağlı olarak aşağıdaki alanlarda iş birliği gerçekleştirilebilir:
 - a. Savunma Bakanları, Genelkurmay Başkanları ve onların yardımcıları veya Taraflarca yetkilendirilen diğer görevlilerin toplantı ve ziyaretleri,
 - b. Her iki Tarafın uzmanları arasında çeşitli faaliyet alanlarında tecrübe değişimi,
 - c. Askerî birlik, karargâh veya kurumlarda ücretli, ücretsiz veya indirimli ücret karşılığında eğitim, öğretim ve kursların düzenlenmesi,
 - d. Benzer askerî kurumlar arasında irtibatlar,
 - e. Müşterek müzakerelerin, istişarelerin, toplantıların düzenlenmesi ve kurslara, sempozyumlara ve konferanslara katılım,
 - f. Fiili atış uygulamalarını da içerecek şekilde askerî tatbikatlara katılım, bu askerî tatbikatlara gözlemci statüsünde iştirak ve müşterek tatbikatların düzenlenmesi,
 - g. Bilgi ve eğitim malzemelerinin değişimi,
 - h. Tarafların envanterinde bulunan mal ve Taraflarca üzerinde mutabık kalınacak hizmetlerin hibesi, mübadelesi, satışı, tahsisi, kiralınması ve söz konusu malzemelerin ulaştırma hizmetlerinin bedelli/bedelsiz yapılması, teknoloji transferi ve lisans verilmesi.
2. Lojistik iş birliği veya lojistik destek çerçevesinde yürütülecek faaliyetler, tarafların diğer ülkelerle imzalamış olduğu yürürlükteki anlaşmalarından kaynaklanan üçüncü tarafa transfer kısıtlarına uygun olarak icra edilir.
3. Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması amacıyla Tarafların ulusal mevzuatlarında öngörülecek onay süreçlerine ve bu Anlaşma hükümlerine uygun olan tamamlayıcı mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler akdedebilir.
4. İş birliği, Tarafların karşılıklı çıkar ve ihtiyaçları dikkate alınarak müteakabiliyet esasına göre gerçekleştirilir.

5. Tarafların bu Anlaşma, diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemeler uyarınca, hibe şeklinde veya bedeli mukabili birbirlerine verecekleri veya ortak üretecekleri malzemeler, teknik bilgi ve dokümanlar, önceden karşılıklı mutabakat sağlanmadan üçüncü tarafa devredilemez.

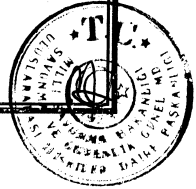
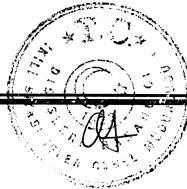
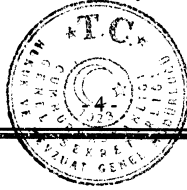
6. Kabul Eden Taraf, bu Anlaşma kapsamında kendisine hibe olarak verilecek malzemenin hizmet dışına çıkarılması halinde Gönderen Tarafa yazılı bildirimde bulunur.

MADDE VI YETKİLİ MAKAMLAR VE YILLIK UYGULAMA PLANLARI

1. Bu Anlaşmanın uygulanmasında yetkili makamlar şunlardır:
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti adına: Türkiye Cumhuriyeti Millî Savunma Bakanlığı,
Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti adına: Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Savunma Bakanlığı.
2. Taraflar, bu Anlaşmanın uygulanması için müşterek faaliyetlere ilişkin Yıllık Uygulama Planları hazırlar. Yıllık Uygulama Planları, icra edilecek faaliyetlerin adını, kapsamını, tipini, zamanını, yerini, icra edecek kurumları, mali hususları ve diğer ayrıntıları içerir.
3. Taraflar arasındaki iş birliği, Yıllık Uygulama Planlarında belirtilen tüm düzeylerde yapılacak karşılıklı ziyaretler ile kuvvetlendirilir.

MADDE VII EĞİTİM/KURS KOŞULLARI

1. Eğitim ve öğretim, Kabul Eden Tarafın mevzuatının öngördüğü koşullara göre verilir.
2. Bu Anlaşmaya uygun olarak, Gönderen Tarafın yapacağı bir eğitim talebi, eğitim veya kursun başlamasından önceki yılın en geç Mart ayında Kabul Eden Tarafa resmî yazı ile bildirilir. Talebin alınmasını müteakip, Kabul Eden Taraf bu talebi inceler ve en geç Temmuz ayında Gönderen Tarafa cevabını bildirir.
3. İlave eğitim talebi olması durumunda, söz konusu talep resmî yazı ile bildirilir. Taraflar arasında yapılacak istişare sonucunda ve imkânların izin verdiği ölçüde, bu kapsamdaki ilave talepler planlı ihtiyaçlara dâhil edilebilir.
4. Kabul Eden Tarafça İngilizce dilinde verilen eğitimler hariç olmak üzere, eğitimlerin, Kabul Eden Tarafın dilinde gerçekleştirilmesi esastır. Ancak Gönderen Tarafça talep edildiği takdirde ve Kabul Eden Tarafın uygun görmesi halinde, 3 (üç) aydan kısa süreli eğitimler tercüman yardımıyla verilebilir. Eğitimin tercüman vasıtasıyla verilmesi durumunda, Gönderen Taraf eğitime gelecek personele yeterli sayıda tercüman tahsis eder. Eğitim maksathı tercüme/tercüman giderleri Gönderen Tarafça karşılanır.
5. Kabul Eden Tarafın gerekli düzenlemeleri yapabilmesi maksadıyla; Gönderen Tarafça eğitime nihai katılım kararı, eğitim/kurs maksadıyla gönderilen Misafir Personel sayısı, uçuş bilgileri ve diğer bilgiler eğitim başlangıç tarihinden itibaren en az 15 (on beş) gün önce Kabul Eden Tarafa bildirilir. Bildirimlerin zamanında yapılmaması halinde, Kabul Eden Taraf kurs/eğitim talebini sonraki bir zamana erteleme veya tamamen iptal etme hakkına sahiptir.

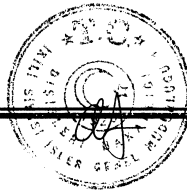
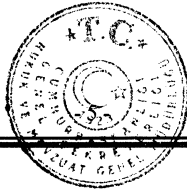
6. Misafir Personel ve Misafir Öğrencilerin eğitimi, eğitimin verildiği kurum veya birliklerin programlarına uygun olarak sağlanır. Eğitim konularının ulusal güvenlikle ilgili hususları içermesi durumunda kısıtlama uygulanabilir.
7. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ve Misafir Öğrenciye eğitimde gerekli teçhizat ve malzemelerden hangilerini sağlayacağını ve eğitim bitiminde bunlardan hangilerinin Kabul Eden Tarafa iade edileceğini belirtir.
8. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın Yetkili Makamı tarafından tespit edilen ölçütlere göre Gönderen Tarafça seçilir. Kabul Eden Tarafça tespit edilen ölçütlere haiz olmayan Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, eğitim ve öğretim için kabul edilmez.
9. Sınav şekilleri ve eğitimle ilgili hususlar, Kabul Eden Tarafça tespit edilir.
10. Eğitim/kurslara katılmak üzere gönderilen ve belirlenmiş eğitim/kurs programını tamamıyla takip eden, eğitim/kurs koşullarına göre düzenlenmiş sınavlarda başarılı olan, tez/projeleri başarıyla hazırlayan Misafir Personel ve Misafir Öğrencilere, uygun ihtisası ya da eğitim programını (akademik derece) tamamladığını gösterir belge verilir. Diploma (belge, sertifikası) denkliği, millî mevzuatına göre Gönderen Tarafın yükseköğrenim kurumlarının onayına tabidir.

MADDE VIII **GİZLİLİK DERECELİ BİLGİ VE MALZEMENİN GÜVENLİĞİ**

1. Bu Anlaşma kapsamında temin edilen veya üretilen gizlilik dereceli tüm bilgiler, belgeler, maddi ve fişki mülkiyet hakları ile askerî malzeme, Taraflar arasında akdedilecek müteakip mutabakat muhtıraları, protokoller ve düzenlemelere uygun olarak amaçları doğrultusunda mübadele edilir, kullanılır ve muhafaza edilir.
2. Taraflar ulusal mevzuatlarına uygun olarak, bu Anlaşmanın uygulanması veya ortak faaliyetlerin yerine getirilmesi kapsamında mübadele edilecek bilgi, doküman, malzeme ve teçhizata ait tüm bilgilerin korunmasını sağlar. Bu çerçevede, aynı derecede gizlilik derecesi taşıyan kendilerine ait bilgilerin korunması için uygulanan önlemleri alır. Taraflar, mübadele edilen bilgilere aşağıda yer alan çizelgede belirtilen gizlilik derecelerinden uygun olanı verir.

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti İçin	İngilizce Karşılığı	Kuzey Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti İçin
Çok Gizli	Top Secret	Државна тајна
Gizli	Secret	Строго доверливо
Hizmete Özel	Restricted	Интерно

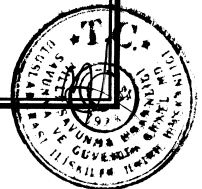
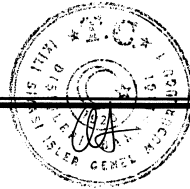
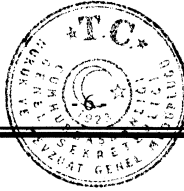
3. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme, bu bilgi ve malzemeleri sağlayan Tarafın yazılı ön onayı olmadan ifşâ edilmez ve üçüncü bir tarafla paylaşılmaz (veya üçüncü bir tarafa devredilmez).
4. Gizlilik dereceli bilgi ve malzeme, sadece hükümetler arası kanallar yoluyla veya Taraflarca belirlenen güvenlik makamlarınca uygun bulunan diğer kanallardan mübadele edilir. Bilginin gizlilik derecesi, bilgiyi sağlayan Tarafça belirlenir.

5. Taraflar, Anlaşma sona erdiğinde dahi, mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin korunması ve gizlilik derecesinin kaldırılmasının önlenmesinden sorumlu olmaya devam eder.
6. Taraflar, ulusal mevzuatları ve taraf oldukları uluslararası anlaşmalar çerçevesinde, bu Anlaşma kapsamında oluşturulacak ve devredilecek fikri mülkiyet haklarının etkin bir şekilde korunmasını sağlar. Bu Anlaşma bağlamında, fikri mülkiyet kavramı 14 Temmuz 1967 tarihinde Stokholm'de imzalanmış olan Dünya Fikri Mülkiyet Örgütü'nü Kuran Anlaşmanın 2'nci maddesinde tanımlandığı şekilde anlaşılır.
7. İhtiyaç duyulması halinde; MADDE IV'te belirtilen iş birliği alanlarının her biri için yetkilendirilmiş olan makamların sorumluluğunda, bu Anlaşma kapsamında mübadele edilen gizlilik dereceli bilgi ve malzemenin transferi, kullanılması ve korunması konusunda ayrı bir güvenlik anlaşması imzalanabilir.
8. Bu Anlaşmanın hükümlerinin uygulanması sırasında elde edilen bilgi, Taraflardan biri tarafından diğer Tarafın veya üçüncü Tarafların çıkarları aleyhine kullanılamaz.
9. Taraflar, gizlilik dereceli bilgi ve malzemeye erişimin, bilmesi gereken prensibine göre ve uygun güvenlik kleransına sahip personel tarafından yapılmasını sağlar.
10. Bu Anlaşmanın uygulanması kapsamında mübadele edilen bilgilerin beklenmedik şekilde ifşa olması halinde, bu durumu tespit eden Taraf, diğer Tarafı durumdan derhal haberdar eder.
11. Taraflar, iş birliği faaliyetlerinde patent ve telif hakları ile ticari sırlara ilişkin haklara ve kurallara saygı gösterir. Taraflarca millî sırlarla ilgili konularda kısıtlamalar konulabilir.

MADDE IX ASKERİ İSTİHBARAT

1. Bu Madde, Tarafların karşılıklı menfaatlerine halel getireceği düşünülen ve birlikte kararlaştırılacak ülkelerle ilgili, öncelik askeri faaliyetlerde olmak üzere, Tarafların Silahlı Kuvvetlerinin ilgi alanındaki gelişmeleri ve bu ülkelerin Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'ndeki faaliyetleri ile ilgili askeri istihbarat bilgilerinin mübadelesini kapsar.
2. İstihbarat bilgi mübadelesi, aşağıda belirtilen vasıtalar aracılığıyla ve yöntemlere uygun olarak yapılır:
 - a. Her iki ülke Askerî İstihbarat Başkanları veya yetki verdikleri personel tarafından bir yıl Türkiye Cumhuriyeti'nde, bir yıl Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde olmak üzere dönüşümlü olarak yapılacak ikili görüşmelerde her türlü koordinasyon konusu (mübadele konuları dâhil) taraflar arasında ilgili yıl içerisinde karşılıklı mutabakatla tespit edilir.
 - b. Ziyaret eden taraf, planlanan tarihten en az 15 (onbeş) gün önce heyetteki görevlilerin isim, rütbe, görev ve güvenlik kleranslarını Kabul Eden Tarafa bildirir.
 - c. Dokümanlar ve müzakerelerin dili İngilizce'dir. Talep edildiği takdirde, müzakereler tercüman aracılığı ile yapılabilir.
 - d. Mübadele edilebilecek bilgiler yazılı doküman olarak verilir. Konu ile ilgili varsa CD, DVD, film, fotoğraf, slayt, vb. dokümana eklenir.

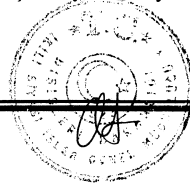

e. Her iki taraf birbirlerinin bilgi isteklerine mümkün olan en kısa zamanda karşılıklı olarak kararlaştırılmış güvenli kanallardan cevap vermekte mutabiktir.

f. Askerî istihbarat bilgilerinin değişimine ilişkin talep, her bir durum temelinde değerlendirilir ve taraflardan birinin ulusal egemenliğini ve güvenliğini tehlikeye atması veya ulusal/uluslararası çıkarlarıyla önemli ölçüde çelişmesi halinde reddedilebilir.

MADDE X HUKUKİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler; giriş, ikamet ve çıkış dâhil, Kabul Eden Taraf ülkesinde buldukları sürece Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatı ve yargı yetkisine tabidirler. Kabul Eden Tarafın yargı yetkisinin uygulandığı ve hüküm içeriğinin Gönderen Tarafın mevzuatında bulunmayan bir cezayı öngördüğü hallerde, her iki Tarafın mevzuatında yer alan bir ceza türü uygulanır.
2. Her iki Taraf hukukunun uygulandığı durumlarda, Gönderen Devlet yetkilileri aşağıdaki durumlarda Misafir Personel üzerinde yargı yetkisini öncelikli olarak kullanma hakkına sahip olacaktır:
 - a. İsnat edilen suç, Gönderen Devletin güvenliği, malı veya personeli ile ilgili olduğu durumlarda; ve/veya
 - b. Resmî görevle ilgili ve ifası sırasında ihmal suretiyle veya kasten işlenen herhangi bir eylem veya ihmalden kaynaklanan durumlarda.
3. Bir eylem veya ihmalin bu Maddenin 2b Paragrafı kapsamına girip girmediği konusunda Taraflar arasında anlaşmazlık çıkması durumunda, Taraf devletler söz konusu fiil veya ihmalin bu Maddenin 2b Paragrafı kapsamına girip girmediğini tespit etmek amacıyla, eylemin veya ihmalin gerçekleşmesini izleyen 2 hafta içerisinde her bir Taraf temsilcilerinin eşit sayıda yer aldığı ortak bir komite oluşturacaklardır. Eğer söz konusu komite sorun hakkında anlaşmaya varamazsa, o takdirde Kabul Eden Devletin kararı geçerli kabul edilir.
4. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel, Yakınları veya Misafir Öğrencilerin gözetimine alınması veya tutuklanması halinde Gönderen Tarafı derhal durumdan haberdar eder.
5. Misafir Personel, Yakınları veya Misafir Öğrencilerin Kabul Eden Tarafta yasal bir soruşturmaya veya yargılanmaya muhatap olması durumunda, bu kişi Kabul Eden Taraf vatandaşlarına sağlananlardan az olmamak koşulu ile genel olarak kabul edilmiş hukuki korumadan istifade etme hakkına sahiptir.
6. Kabul Eden Tarafın mevzuatını ihlal ettikleri takdirde, Misafir Öğrenci ve Misafir Personelin faaliyetlerine son verilebilir.
7. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, buldukları kıta, karargâh ve kurumlarda uygulanan disiplin kurallarına uyar.
8. Misafir Öğrenciler, disiplin cezaları yönünden Kabul Eden Tarafın mevzuatına, Misafir Personel ise Gönderen Tarafın mevzuatına tabidir. Kabul Eden Tarafın yetkili askeri makamları, emrindeki Misafir Personele görevin gerektirdiği emirleri verebilir.
9. Gönderen Tarafın Kıdemli Personeli, kendi askeri hizmet ve disiplin yasalarının hükümleri uyarınca, Misafir Personele disiplin tedbirlerini uygulamaya yetkilidir.
10. Misafir Personel, Yakınları veya Misafir Öğrenciler, hiçbir siyasi faaliyet veya Kabul Eden Taraf aleyhinde faaliyette bulunmaz.

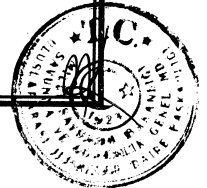
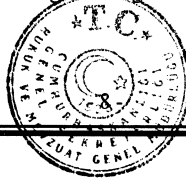

MADDE XI TAZMİNAT TALEPLERİ

1. Bu Anlaşmanın uygulanması esnasında, üçüncü taraf tazminat talepleri konusunda Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatı geçerlidir.
2. Taraflar, ağır ihmal veya kasıt bulunmadıkça, bu Anlaşma kapsamındaki faaliyetlerin icrası esnasında personelinin yaralanması veya ölümü halinde veya kişilere, mallara ve çevreye verilen zarar/ziyan nedeniyle birbirlerinden tazminat talebinde bulunamaz.
3. Taraflar ortaya çıkan durumun ağır ihmal veya kasıttan kaynaklanıp kaynaklanmadığını müştereken belirlerler. Taraf devletler söz konusu fiil veya ihmalin bu Maddenin 2'nci Paragrafı kapsamına girip girmediğini tespit etmek amacıyla, ivedilikle her bir Taraf temsilcilerinden oluşan ortak bir komite oluşturur. Eğer söz konusu komite sorun hakkında anlaşmaya varamazsa, o takdirde Kabul Eden Devletin kararı geçerli kabul edilir.

MADDE XII İDARİ HUSUSLAR

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, diplomatik dokunulmazlık ve imtiyazlara sahip olmaz.
2. Taraflarca karşılıklı olarak aksi yönde bir karar alınmadıkça Kabul Eden Taraf, Misafir Öğrenci ve Misafir Personele bu Anlaşma'da veya müteakip anlaşmalar ve düzenlemelerde belirtilenlerden başka görevler vermez.
3. Misafir Öğrenci ve Misafir Personel, Kabul Eden Tarafın emsal personeline uygulanan idari uygulamalara tabidir.
4. Bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller ve teknik düzenlemeler ile aksine karar verilmedikçe, Gönderen Tarafın askerî personeli kendi millî üniformalarını giyme hakkına sahiptir. Görev sırasında, bir faaliyetin icrası için gerekli teçhizat mümkün olduğunca Kabul Eden Taraf tarafından sağlanır. Ancak, Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın sağlayacağı askerî üniformayı giymek zorundadır. Bu öğrenciler Gönderen Taraf tarafından verilen bir askerî sembolü tanınmaları için üniformalarına takabilir.
5. Gönderen Taraf, gerekli gördüğünde personelini geri çağırma hakkını saklı tutar. Kabul eden taraf herhangi bir sebep göstermeksizin, Gönderen Tarafın personelini geri çekmesini ya da değiştirmesini isteyebilir. Kabul Eden Taraf, söz konusu personelin dönüşü için mümkün olan en kısa zamanda gerekli tedbirleri alır. Bu durumda Kabul Eden Taraf, Gönderen Tarafa askerî ataşelikler aracılığı ile yalnızca personelin çekilmesine veya değiştirilmesine ilişkin yazılı talebini bildirir.
6. İstisna teşkil eden idari hususlar, bu Anlaşma çerçevesinde imzalanacak diğer mutabakat muhtıraları, protokoller veya teknik düzenlemelerde belirlenir.
7. Misafir Personel ve Yakınları orduevleri ve askerî kantinlerden Kabul Eden Tarafın düzenlemeleri çerçevesinde yararlanabilir.
8. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrencilerden herhangi birinin ölmesi durumunda, Kabul Eden Taraf, Gönderen Tarafı durumdan haberdar eder, ölen kişinin cenazesini kendi ülkesindeki en yakın uluslararası havaalanına nakleder ve cenaze nakledilinceye kadar sıhhi koruma dâhil gerekli diğer tedbirleri alır.

9. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler çevreye zarar verebilecek faaliyetlerden kaçınır, çevre kirliliğinin önlenmesine azami dikkat eder ve Kabul Eden Tarafın konuya ilişkin düzenlemelerine uyar.

10. Kabul Eden Taraf, faaliyetlerin icrası için gerekli olan ulaştırma hizmetlerinin, mütakabiliyet ilkesi temelinde ve imkân ve kabiliyetleri çerçevesinde ücreti mukabili/ücretsiz olarak teminine ilişkin nihai kararı verir.

11. Eğitim ve öğretim, Kabul Eden Tarafın mevzuatına göre verilir. Misafir Öğrenci ve Misafir Personelden; akademik başarısızlık, disiplinsizlik, sağlık sorunları vb. nedenlerle eğitim ve öğretimi takip edemeyecek olanların eğitim ve öğretim kurumları ile ilişkileri Kabul Eden Tarafın mevzuatında belirtilen esaslar çerçevesinde kesilir. Taraflarca gerekli görülmesi halinde hayati risk içeren ve uzmanlık gerektiren (uçuş eğitimi, atış eğitimleri, vb.) eğitimler için bu Anlaşmaya dayanan protokoller yapılabilir.

MADDE XIII SAĞLIK HİZMETLERİ

1. Misafir Personel ve Misafir Öğrenciler, bu Anlaşma gereği her türlü faaliyeti gerçekleştirebilecek sağlık koşullarında bulunur. Kabul Eden Taraf bu kişilerin sağlık bakımından uygun olduğunu gösteren bir sağlık raporu talep edebilir.

2. Misafir Öğrencilerin muayene ve tedavi hizmet giderleri, Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatına göre karşılanır. Kabul Eden Taraf, Misafir Öğrencilerin sağlık sigortası primleri veya sağlık giderlerini karşılar.

3. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ile Yakınlarının acil sağlık ve acil dış bakım hizmetlerini ücretsiz olarak karşılar. Misafir Personel ve Yakınlarının acil sağlık ve acil dış bakım hizmetleri dışında kalan muayene ve tedavi hizmet giderleri, Kabul Eden Tarafın ulusal mevzuatına uygun olarak yaptırılacak bir sağlık sigortası tarafından karşılanır.

4. Kabul Eden Taraf, Misafir Personel ve Yakınlarının sigorta primleri veya tüm tedavi giderlerini ücretsiz veya ücretli olarak sağlayabilir. Kabul Eden Taraf ücretli verilmesine karar verirse Misafir Personel ve Yakınlarının sigorta primleri veya tüm tedavi giderleri Gönderen Taraf veya Misafir Personel tarafından karşılanır.

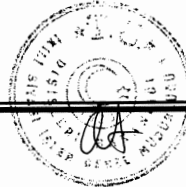
MADDE XIV MALİ HUSUSLAR

1. Bu Anlaşma kapsamında bulunan iş birliği faaliyetlerinin icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personel ve Misafir Öğrencilerin maaş/harcılık, işe, ibate, ulaştırma ve diğer mali haklarından, Gönderen Taraf sorumludur.

2. Ancak, Gönderen Tarafa talep edildiği takdirde; iş birliği alanlarının icrası maksadıyla görevlendirilen Misafir Personel ve eğitim ve öğretim maksadıyla görevlendirilen Misafir Öğrenciler için aşağıdaki hususların karşılanıp karşılanmayacağına ve karşılanma esaslarına Kabul Eden Taraf karar verir.

a. Misafir Personel için;

(1) Yurt içi ve yurt dışı ulaşım Üsü ve esaslar Kabul Eden Tarafa belirlenir),

(2) Aylık maaş (Esaslar ve miktar kursiyer subay ve astsubayların rütbelere göre, sivil şahısların ise statülerine göre Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(3) Eğitim ve öğretim masrafları (ücretli, indirimli veya ücretsiz),

(4) Giyim-kuşam (esasları Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(5) Uzmanlık eğitimi gören doktorlar için nöbet ücreti,

(6) İaşe,

(7) İbate (Kabul Eden Tarafça belirlenecek konaklama yeri),

(8) Aylık maaş ödenen Misafir Personelin iaşe ve ibatesi (Kabul Eden Tarafça) karşılanmaz.

b. Misafir Öğrenciler için;

(1) Yurt içi ve yurt dışı ulaşım (Usul ve esaslar Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(2) İaşe,

(3) İbate (Kabul Eden Tarafça belirlenecek misafirhane veya tesiste),

(4) Harçlık (esaslar ve miktar Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(5) Eğitim-öğretim masrafları (ücretli, indirimli veya ücretsiz),

(6) Giyim-kuşam (esasları Kabul Eden Tarafça belirlenir),

(7) Tıp Fakültesi 6'ncı sınıf öğrencilerine intörn eğitimi döneminde ödenen ücretler.

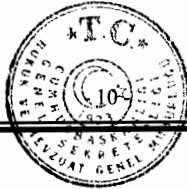
3. Türkiye Cumhuriyeti'nde verilecek Türkçe lisan kursları (akademik eğitimlerde verilen lisan hazırlık sınıfları dâhil) ile Kuzey Makedonya Cumhuriyeti'nde verilecek Makedonca dili lisan kursları ücretsizdir. Yüksek maliyet gerektiren eğitimler (uçuş eğitimi, dalgıç eğitimi, serbest çıkış kulesi eğitimi, vb.) tam ücretli olarak verilebilir.

4. Misafir Öğrenci ve Misafir Personel, Kabul Eden Tarafı kesin olarak terk ederken kendi borçları ile Yakınlarının borçlarını tasfiye edecektir. Acil geri çekme halinde, Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrencilerin borçları Kabul Eden Taraf tarafından düzenlenecek yapılan harcama tutarını gösteren ve ilgili makam tarafından onaylanmış belgeye istinaden Gönderen Taraf tarafından ödenir.

5. Eğitim ve öğretim giderleri Gönderen Taraf tarafından, her eğitim ve öğretim süresinin sonunda yapılan harcama tutarını gösteren ve ilgili makam tarafından onaylanmış belgenin alınmasını takip eden 60 (altmış) gün içinde (bir ay ve daha kısa süreli eğitimlerde peşin ödeme yapılır), Kabul Eden Tarafın yetkili makamı tarafından belirlenen banka nezdinde açılan hesaba ABD doları cinsinden yatırılır.

6. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, giriş, kalış ve çıkışları süresince, Kabul Eden Tarafın yürürlükteki vergi hukukuna tabidir.

7. Tarafların karşılıklı mutabakatı ile hizmetten faydalanan ülkenin sınırları içinde yerinde hizmet sağlanmasının kararlaştırılması durumunda, ortaya çıkan maliyetler hizmetten faydalanan Tarafça karşılanır. Ancak talep edilmesi veya uygun görülmesi halinde, bu maliyetlerin kısmen ya da tamamen karşılanmasına hizmeti sunan Taraf karar verir.

**MADDE XV
GÜMRÜK VE PASAPORT İŞLEMLERİ**

1. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın ülkesinde, Kabul Eden Tarafın yabancıların ikamet ve seyahatleri hakkındaki düzenlemelerine tabidir.
2. Misafir Personel ve Yakınları ile Misafir Öğrenciler, Kabul Eden Tarafın ülkesine giriş ve çıkışlarda bu Devletin pasaport ve gümrük ile ilgili düzenlemelerine tabidir. Ancak, Kabul Eden Taraf, kendi mevzuatı çerçevesinde mümkün olan tüm idari kolaylıkları sağlar.

**MADDE XVI
TARAFLARIN DİĞER ULUSLARARASI ANLAŞMALARDAN
DOĞAN TAAHHÜTLERİ**

Bu Anlaşmanın hükümleri, Tarafların diğer uluslararası anlaşmalardan doğan hak ve taahhütlerini etkilemez ve diğer devletlerin çıkarları, güvenliği ve ülke bütünlüğüne karşı kullanılamaz.

**MADDE XVII
UYUŞMAZLIKLARIN ÇÖZÜLMESİ**

1. Bu Anlaşmanın uygulanmasından veya yorumlanmasından doğan herhangi bir uyuşmazlık Taraflar arasında mümkün olan en alt düzeyde istişare ve görüşmeler yoluyla çözümler ve çözüm için herhangi bir ulusal veya uluslararası mahkemeye veya üçüncü tarafa intikal ettirilemez.
2. Uyuşmazlık meydana geldiği tarihten itibaren 60 (altmış) gün içinde çözümlenemezse, Taraflar 30 (otuz) gün içinde görüşmelere başlar. Müteakip 60 (altmış) gün içinde çözüm sağlanamadığı takdirde, Taraflar bu Anlaşma'yı MADDE XIX'da belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir.

**MADDE XVIII
TADİL VE GÖZDEN GEÇİRME**

Taraflardan her biri gerektiğinde bu Anlaşmanın değiştirilmesi veya gözden geçirilmesini diplomatik yollarla önerebilir. Yazılı önerinin alındığı tarihten itibaren 30 (otuz) gün içerisinde görüşmeler başlar. 60 (altmış) gün içerisinde bir sonuca varılmaz ise, Taraflar bu Anlaşma'yı MADDE XIX'da belirtilen usul uyarınca sona erdirebilir. Üzerinde yazılı olarak mutabık kalınan tadil veya değişiklikler, bu Anlaşmanın yürürlüğe girişini düzenleyen MADDE XX'de belirtilen usul uyarınca yürürlüğe girer.

**MADDE XIX
YÜRÜRLÜK SÜRESİ VE SONA ERDİRME**

1. Bu Anlaşma, 5 (beş) yıllık süre için yürürlükte kalır.
2. Bu Anlaşma, taraflardan biri Anlaşma'yı sona erdirmeye niyetini diğer tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirmediği takdirde, birer yıllık süreler için kendiliğinden uzar.
3. Taraflardan biri Anlaşma'yı herhangi bir zamanda sona erdirmeye niyetini diğer tarafa diplomatik yollarla yazılı olarak bildirebilir. Anlaşmanın sona erdiğine ilişkin yapılan bildirimler, yapıldığı tarihten 90 (doksan) gün sonra hüküm doğurur.
4. Bu Anlaşmanın sona ermesi, devamlı eden programlar ve faaliyetleri etkilemez.

5. Bu Anlaşmanın yürürlüğe girmesi ile birlikte 24 Mart 1994 tarihinde imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması" ve "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Eğitim İş Birliği Anlaşması" sona erer. Bu Anlaşmaların sona ermesi durumunda, bu Anlaşmalara atıfta bulunan diğer Anlaşmalar yürürlükte kalmaya devam eder. 24 Mart 1994 tarihli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Makedonya Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Askeri Alanda Eğitim, Teknik ve Bilimsel İşbirliği Anlaşması"na yapılmış atıflar bu Anlaşmaya yapılmış sayılır.

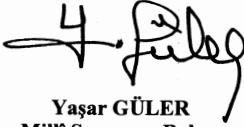
**MADDE XX
ONAY VE YÜRÜRLÜĞE GİRİŞ**

Bu Anlaşma, Tarafların Anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli iç yasal usullerinin tamamlandığını birbirlerine diplomatik yollarla bildirdikleri son yazılı bildirim alındığı tarihte yürürlüğe girer.

**MADDE XXI
METİN VE İMZA**

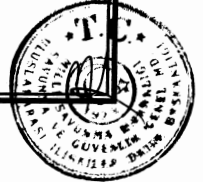
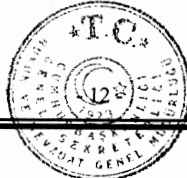
Bu Anlaşma, ~~İstanbul~~ 'da, ~~24/03/1994~~ tarihinde, Türkçe, Makedonca ve İngilizce dillerinde, her biri eşit derecede geçerli olmak üzere, ikişer asıl nüsha olarak tanzim edilmiştir. Yorum farklılığı olması durumunda, İngilizce metin geçerlidir.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

Yaşar GÜLER
Millî Savunma Bakanı

**KUZEY MAKEDONYA CUMHURİYETİ
HÜKÜMETİ ADINA**

Vlado MISAJLOVSKI
Savunma Bakanı

TBMM Basımevi - 2026